

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput I. Ex Concilio (a) Mogunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

fargitione donata; & omnia ea, aut respuenda esse, aut decimas ipsos soluturos: refert Manrique tom. 4. *annal. Cisterc. anno 1213. cap. 22.* Cujus constitutionis Capituli generalis Cisterc. meminit Innocentius III. *in presenti*, & statuit, prædictam moderationem esse observandam, non solum ab ipsis Cisterciensibus, verum & ab aliis æquale privilegium exemptionis habentibus. Verba hujus textus refert Manrique *dicto tom. 4. anno 1213. cap. 12. & anno 1215. cap. 5. num. 6.*

COMMENTARIUM.

2. **C**um in præfenti textu modus imponatur privilegii exemptionis à solutione decimarum diversis monachorum Ordinibus concessis, ita ut de prædiis noviter acquisitis decimas ipsi exempti legitimis parochis exsolvant; & postea plura alia privilegia circa eandem exemptionem ipsi monachi, & alii Religiosi à Sede Apostolica impetraverint, vulgò quæri solet, an in similibus privilegiis debeat fieri expressa mentio, & derogatio hujus textus? Et expressam ejus derogationem desiderari docuerunt plures, quos sequitur Barbosa *in presenti num. 1. & de jure Eccles. lib. 3. cap. 26. num. 37.*

Noguerol *alleg. 39. num. 24.* Gutierrez *lib. 2. canonic. cap. 21. num. 136.* Rota apud Tamburinum *tom. 3. de jure Abbatiss. decis. 94.* Larrea *alleg. 52. num. 2.* Solorzano *tom. 2. lib. 3. cap. 21.* Qui moventur ex eo, quia cum præfens constitutio Concilii generalis sit, debet fieri ejus expressa derogatio, juxta communem sententiam, quam tuentur plures, quos referunt, & sequuntur Balboa *in cap. 1. de judicis. num. 3.* Barbosa *ad Concilium Trident. sess. 1. cap. 1. Fragolo de regim. Christ. Reip. p. 1. lib. 1. disp. 1. §. 7.* Sed contrarium, & rectius, docuerunt Menochius *consil. 196. num. 9.* Rota apud Cavallerium *decis. 430.* & apud Seraphinum *decis. 331. frances. 1. p. decis. 764.* Marquellanus *de commiss. 2. p. pag. 424.* Nam verius est, etiam constitutionis conciliaris necessariam non esse expressam; & specialem derogationem; sed sufficere clausulam illam generalem, *non obstantibus, & cætera*, ut docent plures congesti à Barbosa *de clausulis, clausul. 82.* Basiliius *de matrim. lib. 8. cap. 17. §. 2. num. 29.* unde est præfens constitutio esset conciliaris, quod negandum est; juxta tradita *in cap. 1. de summa Trinit.* non desideraretur ejus specialis derogatio, licet in nonnullis privilegiis ad majorem securitatem eam clausulam derogatoriam hujus textus adjectam legerim.

CAPUT XXXV.

(a) Gregorius IX.

Inter dicimus universis personis ecclesiasticis, ut decimas detentas à Laicis, ad alienas Ecclesias pertinentes, in pignus recipere ab eisdem laicis non præsumant.

NOTÆ

1. (a) **G**regorius IX.] Qui motu proprio præfentem edidit constitutionem, intendens decimas à laicis occupatas virtute infeudationis Pontificiæ facilius recuperari; nam cum laici eas præscribere nequirent, *cap. causam que 7. de præscript. Ecclesiastici* verò possint, ideo facilius Ecclesia poterat eas à laicis recuperare. Quæ fuit etiam

ratio textus *in cap. in Lateranensi 31. de præbend. cap. cum Apostolica, de his que fiunt à Prelat. cap. cum & plantare 3. de privil.* Ideoque prohibet Gregorius decimas pignori dari sub spe redemptionis; quod plerumque fiebat à monachis, & personis, qui eas obtinere non poterant, ut probavi supra *in cap. quisquis de elect. pro expositione textus in cap. 1. de usuris; & præfens commentarium petendum est ex adductis supra in cap. prohibemus.*

TITULUS XXXI.

De Regularibus transeuntibus ad religionem.

CAPUT I.

Ex Concilio (a) Mogunt.

De clericis hoc statuimus, ut ii, qui hætenus inventi sunt, sive in canonico, sive in monachico ordine tonsurati sine eorum voluntate, si liberi (b) sunt, ut ita permaneant: & deinceps cavendum, ut nullus (c) tondeatur sine legitima (d) ætate, spontanea que voluntate, vel cum (e) licentia domini sui.

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.

Hhh

NOTÆ

N O T A.

1. (a) **Mogunt.**] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 3. & verba huius textus reperiuntur in ipso Concilio Moguntino temporibus Caroli Magni celebrato anno 813, ab Hildebaldo, quem Galli vocant magnum Eleemosynarium, qui fuit Archicapellanus Imperatoris: unde in principio ipsius Concilii pro Archiepiscopo, legitur Archicapellano Filefacus in cap. 9. circa finem, de offic. Ordin. Hæc Synodus celebrata fuit tempore Ricolphi Archiepiscopi Moguntini, die 1x. Junii, anno 813, in claustrum Ecclesiasticum, ut probat Severinus Binius in notis ad dictum Concilium. Ex cuius Concilii canone 23. ita restituo præsentis textus literam, prout jacet in editione Bini.
2. (b) **Si liberi sunt.**] Id est non servi, ita tonsurati; nam si servi absque propria voluntate, simulque licentia domini sui tonsurati erant, propriis dominis reddebantur, quia absque eorum manumissione ad ordinem clericalem, seu statum monasticum promoveri non debebant, ut latè probavi in cap. 1. de servis non ordin.
3. (c) **Tondeatur.**] De tonsura clericali, & ejus origine egi in cap. si quis ex clericis, de vita & honest. cleric. quare tantum de tonsura monachorum in præsentem agendum est. Et constat, jam à primis Ecclesiæ seculis in usu fuisse monasticam tonsuram. Unde dum Dionysius describit ritum, cum quibus suo seculo ad statum monachorum admittebantur candidati, part. 2. hierarch. cap. 6. ait: *Moris fuisse post omnium abrenunciationem signi crucis consignatione à sacerdote tonderi cum invocatione Trinitatis, ac tunc demum veste nova indui.* D. Augustinus epist. 147. *Per coronam nostram nos adjurant vestri; per coronam vestram vos adjurant nostri.* Et in Concilio Nicæn. ita cavetur: *Monachi alia habeant indumenta, & mores, quam habent laici, ac caput tondeant in modum coronæ.* Concilium Tolet. 4. can. 17. ibi: *Nullus sub religionis habitu attonsus.* Et can. 55. ibi: *Non aliter & hi, qui detonsi fuerunt à parentibus, aut sponte sua.* Epiphanius heresi 80. Beda lib. 5. de gest. Angl. cap. 22. D. Gregorius lib. 9. registr. epist. 44. *Volumus ut maritum suum illi, etiamsi tonsuratus est, reddere omni debeas excusatione cessante.* Beda in Martyrol. die xviii. Kalend. Febr. ibi: *Coma deposita monachorum pater exciit.* Idem Kalend. Maji: *Coma deposita religionis habitum suscepit.* Socrates lib. 3. cap. 1. de Juliano Apostata ait, ipsum abrafâ cute vitam monasticam simulasse: olimque monachis totum caput tondabatur, ut videre est in Theoria S. Germani Episcopi CP. Postea Græci attonsi fuerunt in modum crucis, ut liquet ex Græcorum Euchologio. Hodie qui choro deputati sunt, toto capite tondentur, excepto inferiori capillorum circulo, juxta antiquam formam clericorum, quæ statuitur in Concilio Tolet. 4. can. 46. Aquisgran. sub Ludovico, cap. 1. ex D. Isidoro lib. 2. de Eccl. offic. cap. 4. Gregorius Turon. in vitis Patrum, cap. 57. Varias hujus rasuræ causas afferunt Rhenatus Labarr. ad calcem lib. Terul. de corona militis. Prosper Stellarius in opere de Coronis, & rasuris: ex quibus communes cum clericis illustravi in cap. si quis ex clericis. Optimam rationem adducit D. Hieronymus relatus in cap. duo sunt 12. q. 1. ex eo, quia per talem attonfionem religiosos omnium rerum secularium curam

deposuisse credatur. Facit Ivo Carnot. sermone de sacror. ordin. excel. Si paupertatem, & humilitatem quam præfert habitus corporis, & figura capitis, corde non habetis, timo ne cum hypocritis sit pars vestra, & spes vestra ab æterna mercede sit vacua, qui non ut clerici, sed ut acephali in clericali militia, sola queritis lucra temporalia. Ad hoc quidem capillos in modum coronæ in summitate capitis radatis, ut & regnum spirituale, quo ceteris præeminetis, tali figurâ ostendatis, & cura mortalis illecebras frequenter redeuntos sic amputetis de corde, sicut crines frequenter surgentes abraditis de capite. Alia etiam rasuræ ratio peti potest ex veteri ritu deponendi capillos olim in mari tempore procellæ, de quo præfco usu videndus Ferdinandus à Cordova in multiplici Diatse. cap. 12. Similiter enim religiosi fugientes à tempestate, in portu religionis se recipientes, dimitunt capillos in seculi maris procellis. Alium affinem ritum antiquum, quo capilli monacho refecti consecrabantur, refert Sanctus Aurelianus in cap. 4. sue regulæ, ibi: *Si quis laicus tonsurandus est, de capillis illius in confessionem mittatur, ut ei in testimonium sit, hoc est, ut id sit monumentum, ac symbolum consecrationis, quâ se Deo addidit.* Confessionem in eo textu accipit Theophilus in Hiparco, sive de Religioso negotiatore, pro loco, in quo conditum jacebat aliquis Martyris corpus: quod intelligo non tantum de communi loco, sive facello, in quo sanctum corpus jacet; sed etiam de loco proprio, puta capis, quâ reliquia concludebantur; nam eam quoque aliquando confessionis nomine donatam legimus, ut apud Anastasium Biblioth. in vita Hilarii, cum ait, eum Pontificem construxisse ex argento confessionem S. Joannis Baptistæ, penitentem libras centum; quod nemo de templo, vel de facello accipiat, sed tantum de capisella, seu tabernaculo. Manet ergo, jam à primis seculis monachos attonfos fuisse; unde detonsus pro monacho, crebrum est apud veteres, & notavit Alemanus ad histor. arcan. Procop. beneque confirmatur ex eo, quod Sanctus Augustinus monachos comatos, atque crinitos, non attonfos cæterorum more, habet pro monachis. Probant antiquitatem hujus sacri ritus contra centuriatores, qui centur. 4. cap. 6. pag. 467. ut superstitiosam, & sacræ Scripturæ contrariam tonsuram monachorum improbarunt, Bellarminus tom. 1. contror. lib. 1. cap. 4. Lindembrog. in Glossar. verbo Comam deponere, Hurtado de vero marty. tract. penult. resol. 6. §. 13. fol. 405. Zerda in advers. cap. 42. num. 12. Saulay in Panopl. cleric. part. 1. lib. 1. Alemanus ad Procopium, pag. 6. linea 5. Loayfas in can. 6. Concilii Tolet. 6. Corjolanus in breviario, anno 167. Baronius anno 57. & 58. num. 54. Jodoc. Coccius lib. 4. thesaur. fidei Cathol. artic. 7. Hæroph. tenus lib. 5. disquisit. monast. tract. 9. Menardus in notis ad concord. regul. cap. 14. §. 10. Bravo ad regulam D. Benedicti, cap. 1. num. 22. Hallierius de sacris elect. in apparat. de tonsura cleric.

Circa attonfionem verò virginum Deo dicatarum non ita liquet; nam etiam crinibus dimissis eas consecrati, constat ex Optato Melvit. lib. 6. qui increpans Donatistas ait: *Spirituali sponso crimem solverant, jam cælestes celebraverant nuptias. Quid est quod iterum crimem solvere eas coegisti?* D. Hieronymus epist. 48. ibi: *Moris est in & Syria monasteriis, ut tam virgo, quam vidua, quæ se Deo voverint, & seculo renunciantes, omnia delicias seculi conculcaverint, crimem monasteriorum matribus offerant dissecandum, non inrecto postea*

contra Apostoli voluntatem incessare capite, sed ligato, pariter & velato. Quod & de Taboniotitis refert Palladius; immo & Vestales, auctore Plinio lib. 16. cap. 14. incisos capillos ad arborem Lotos suspendebant, quæ capillaris arbor idcirco à Festo dicitur notatur Landmeter. lib. 1. de veteri mon. cap. 103. Raderus in Martialem lib. 6. epigram. 17. Prosperus Stellarius lib. 1. de coronis, cap. 6. pag. 25. Hinestrofa in diatrib. de barba & coma, p. 1. num. 11. Acunna in cap. prohibete, 23. dist. num. 5. Semel tamen tonsæ Vestales in ingressu, postea alebant comam, ut notavit Lipsius de Vestalibus cap. 12. Econtra verò virgines Deo devotas comam deponere non debere, statuitur in can. 16. Concilii Gangrensis, in cap. quæcunque, 30. dist. ubi cavetur, ut si qua mulier propter eam, quæ vocatur exercitatio, id est ob vitam monasticam, tondeat comam, excommunicetur; & in l. nulla 27. §. fœmine. C. Theod. de Episcop. & cler. ita Imperatores sanxerunt: Fœmine, quæ crinem suum contra divinas, humanasque leges instinctu persuasæ professionis absciderint, ab Ecclesia foribus arceantur. Non illis fas sit sacrata adire mysteria, nec ullis supplicationibus mereantur veneranda omnibus altaribus frequentare; adeo quidem, ut Episcopus, si tonsæ capite fœminam intrare permiserit, dejectus loco etiam ipse cum huiusmodi contubernis arceatur; ac non modo si fieri suaserit, verum etiam si hoc ab aliquibus exequi, factum denique esse quæcunque ratione compererit, nihil sibi intelligat opulari. Sed verius credo, non fuisse omnibus Ecclesiis in tondendis virginum crinibus eundem usum, nec ubique fuisse sanctimonialibus comam abscissam, ut post Baronium anno 57. num. 92. & in Martyrol. die 20. Septembris, notatur Haaphtenus d. tract. 9. disquisit. 6. per tot. Pater Serlogus in Cantica tom. 3. vestig. 28. cap. 4. sect. 1. num. 6. Savarus in not. ad Sidon. lib. 5. epist. 13. Feloga in cap. 1. de his, quæ vi, ration. 2. num. 15. Nec obstat textus in d. cap. quæcunque: cuius interpretatio facilis est, si veram ipsius canonis causam, seu historiam repetamus. Increpant enim PP. Concilii Gangr. in eo canone, quasdam fœminas hæreticas, quæ Stachii Sebastiani fraudibus captæ, prætextu pietatis maritos relinquebant, & exuto crinibus capite, & fœmineis vestibus, corpore habitum indubant virilem, de quibus agunt Landmeter. dicto cap. 13. Zerdà in advers. cap. 133. Exagitant ergo PP. in prædicto casu similes fœminas, metuentes ne comam deponerent simulatione pietatis; non quia ex vera religione in sanctimonialibus abscissio illa comæ improbetur, ut latè docent pro ipsius textus expositione Acunna ibi, Avendanno de metu lib. 2. cap. 43. Feloga in d. cap. 1. de his quæ vi, Savarus, & Baronius ubi proxime, Vivar. de veteri mon. tom. 2. fol. 55. Nec refragatur textus in d. l. nulli; nam Imperatores in eo textu non loquuntur de virginibus sacris, quæ intra septa monasterii debebant; sed de his, quæ sæculo renunciantes, manebant adhuc in eo; & tanquam devotæ monasteriis, tamen non incluse, comam deponebant: quod fieri de cætero Imperatores prohibuerunt, ex speciali causâ, quam referunt Sozomenus lib. 7. cap. 16. Socrates lib. 2. cap. 43. Niceph. Calixtus lib. 9. cap. 16. & ex eis Baronius anno 399. docuerunt Coriolanus in breviario, anno 235. Menardus in notis ad lib. Sacram. D. Gregorij, fol. 213. Bobius in Roma Subter. lib. 4. tom. 2. cap. 37. et aliter textum illum accipiat I. Gothofredus in eius comment.

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.

(d) *Etate.* De legitima ætate ad ordines egi in cap. vel non est, de temp. ord. De ætate verò ad professionem monasticam emittendam agemus infra, in cap. quia in insulis.

(c) *Vel cum licentia.* Licet ut servi sacris ordinibus initiarentur, non solum licentia domini, verum plena manumissio desideretur, ut probavi in cap. 1. de servis non ordin. ut tamen in monasterio admittantur sufficit domini licentia, l. servi 3. l. iubemus, autentico. verum. C. de Episcop. & cler. Novel. de Monachis. Illustrat P. Faber lib. 3. semestr. cap. 17. ad finem. Si autem dominus servum monasterio tradidit, ipse à monasterio discedere non potest, cap. 2. de condit. apposit. unde rectè Patres in præfenti disjunctivè statuerunt, quod nullus tondetur absque spontanea voluntate, si liber sit; si verò servus, cum domini licentia, quæ olim sufficiebat, ut monachus fieret.

COMMENTARIUM.

EX hoc Concilii Mogunt. canone sequens deducitur disputanda assertio: Nullus tondetur nisi spontaneâ voluntate. Probant eam textus in cap. puella 20. q. 2. cap. firma, cap. finali 20. q. 3. proba. cap. vidua 4. ibi: Sponte, hoc tit. Concilium Au. rel. 3. can. 7. Episcopus, qui invitum, aut reclamantem presumpserit ordinari, annali poenitentie subditus Missus facere non presumat. Nicolaus Papa ad consult. Bulgar. 87. Monachi cum habitum induere, ac vitam remotam ducere non nisi à spondente divinitus exiguntur. Unde quisquis vim intulerit alieni, ut monasticum habitum, & vitam remotiorem, quam non optavit, nec elegit, assumat, id tanquam violans, peccatum evadere non valet, & quoniam quod agitur ex accipientis vero non venit, nec accipiens religiosum habitum inde mercedem habet, nec inferens crudelitatis suæ iudicio carebit. Et cap. 1. de his quæ vi. D. Gregorius lib. 1. epist. 19. & lib. 2. indult. 10. epist. 16. Symmachus Papa relatus in cap. ubi iura 74. dist. Leo, & Majoranus Imperatores in l. edita, C. Theodos. ne quis invitus cler. ordin. ibi: Quia quamvis sanctum onus, ut volentibus patimur imponi; ita ab invitis iubemus arceri, nonnullorum enim persuasio sacerdotum reluctantis onus istud imponit, ut improbitas mentis violentie intercedentis offensâ ad odium pie religionis instituat. Eo ergo licentiam huius presumptionis includimus, ut si quisquam probatus fuerit vi coactus sub contumelia publica clericatus officii successisse spontaneis actoribus, vel si ipse voluerit allegare per essam licentiam, commode minus apud iudices competentes huiusmodi admittenda damnare. Trident. sess. 25. de reform. cap. 18. Illustrant ultra congestos à Barbosa in præfenti, Hallierius de sacris elect. sect. 5. cap. 1. pag. 200. Suarez. tom. 2. de relig. lib. 6. c. 3. Vigel. in meth. jur. can. fol. 255. Avendanno de metu lib. 2. cap. 10. num. 25. Barbosa lib. 1. juris Eccles. cap. 43. num. 38. plures relati à Feloga in cap. 1. de his quæ vi, Olualdus lib. 15. Donelli, cap. 38. litera G. Antonius Augustinus in epit. juris, lib. 9. tit. 4. Peyrinis, Tamburinus, & alii relati à Hieronymo Garcia tom. 1. polit. regul. tract. 2. dub. 3.

Sed hæc assertio ita illustrata difficilis valde est, si referatur ad monachos, si ad clericos; Imponam in pluribus Ecclesiæ canonibus legimus, quatuor reos majorum scelerum in monasteria detrudunt, ibique veros monachos fieri. Concilium Tol. let. 8. can. 5. ubi de his ita statuitur: *Discipline disciplinis manent subiectum.* Ex canon. 6. ibi: *Hic*

Hhh 2 qm

qui ordinationem suam ignorat, omnino abiciendus est, & arctâ penitentia in monasterio mittendus, ut omnibus diebus vite sue in luctu, & fletu sub monastico habitu conversetur. *Maufcon. 3. can. 16. Trudi in cenobio, & ibi usque ad extremum vite permanere.* Idem probatur ex Urbano II. relato in cap. mandamus 19. q. 3. & transcripto ab Innocentio III. in cap. intelleximus, de atate & qualis. in illis verbis: *Ne quis canonibus Regularis professus, nisi (quod absit) publicè lapsus fuerit, monachus efficiatur: Ergo si lapsus fuerit, & in monasterium detradatur, verè monachus efficitur.* Idem colligitur ex cap. admonere, 33. q. 2. Et in monasteriis detrusos ob aliqua scelera, verè monachos remanere, nervosè defendit Hallierius lib. 3. de Hierarch. Eccles. artic. 4. §. 7. Igitur quia absque spontanea voluntate potest quis tonderi, monachusque fieri. Si ad clericos referatur presens canon difficilior est; siquidem nihil ipsum obvium in factis Ecclesie canonibus, & hitoris, quàm invitos ad sacros Ordines, immò ad dignitatum culmen, Episcopatum videlicet, promoveri. D. Augustinus epist. 204. ad Donatum, ait: *Multi ut Episcopum suscipiant, tenentur inviti, perducuntur, includuntur, custodiuntur, patiuntur, que nolunt.* Unde tot exempla legimus eorum, qui per vim, & reluctantes ordinati sunt, ex quibus aliqua referam. D. enim Marcus pollicem sibi truncavit, ut sacerdotium devitaret, teste D. Hieronymo in prolog. super Marcum. Ammonius monachus aures sibi præcidit, ne sacris initiaretur ordinibus, ut referunt Socrates lib. 4. cap. 1. 8. Petrus Blesensis epist. 23. & 35. alii plures è latebris, & silvarum speculis revocati fuerunt, ut coacti in Episcopos ordinarentur. De D. de Cypriano id refert Pontius in ejus vita, de Athanasio Sozomenus lib. 2. cap. 16. de Gregorio Nazianz. ipse refert orat. 1. apologet. 7. de Gregorio Magno Joannes Diaconus in ejus vita: de Chyloft. ipse lib. 1. de sacerdot. cap. 3. & ut alios omitam, quos refert Hallierius de sacris elect. dicta sect. 5. cap. 1. §. 4. referam tantùm ordinationes SS. Pauliniani fratris D. Hieronymi, & Paulini. Primam narrat Epiphanius epist. ad Joannem Hierosolym. extat inter epistolas D. Hieronymi ordine 60. his verbis: *Cum igitur celebraretur collecta in Ecclesia villa, que est juxta monasterium nostrum, ignorantem eum, & nullam penitentiam habentem suspicionem, per multos Diaconos apprehendi iussimus, & teneri os ejus, ne fortè liberari se cupiens, adjuraret nos per nomen Christi, & primum Diaconum ordinavimus, præponentes eum morem Dei, & compellentes, ut ministraret: valde quippe obstabat, indignum se esse contestans. Vix ergo compulsum eum, & persuadere potuimus testimonio Scripturarum, & propositione mandatorum Dei: & cum ministraret in sanctis sacrificiis, rursus eum ingenti difficultate tento ore ejus ordinavimus presbyterum.* Ordinationem S. Paulini ipse refert epist. 6. ad Severum, in hæc verba: *Die Domini, quo nasci carne dignatus est, repentina vi à multitudine correptum, & presbyteratu iniciatum invitum, eâ tamen conditione in Barchinonensi Ecclesia consecrari adductum, ut ipsi Ecclesie non alligaretur, in sacerdotium tantum Domini, non etiam in locum Ecclesie dedicatum.* Igitur invitum, & omnino renuens potest quis tonderi, & in clericum ordinari: & in Concilio Carthag. relato à Gratiano in cap. si qui, cap. placuit. cap. consuluit, 74. dist. potestas datur Episcopis, ut clericos etiam renitentes ad

altiores gradus promoveant: igitur à peccata canonica alienum non est, ut clerici inviti ordinentur.

Quâ difficultate sic fulticitâ non obstante, vera est presens constitutio, cujus ratio, omnis que de vi, & metu adduxi in cap. 1. de his que vi, ex eo provenit: nam cum votum metu gravi factum nullum sit ipso jure, ut probavi in dist. cap. 1. & tam in susceptione sacri ordinis, quàm tonsuræ monastica votum castitatis emittatur, ut probavi in cap. 1. de cleric. conjug. ideò nemo invitum, & contra propriam voluntatem tonderi debet: quare PP. Concilii Trident. magnoperè curarunt, ut circa ingressum monasterii nullus metus, immò nec ulla persuasio adhibeatur, quæ metum incutere possit, excommunicatione inflictâ in eos, qui contra fecerint. *sess. 25. de regul. tract. 2. dub. 2.* facit etiam, nam gratum nequit esse Deo sacrificium illius, qui renuens illi dicatur, & contra voluntatem offertur: unde apud ipsos Gentiles victimæ offerenda ducebantur, non trahabantur. Cicero lib. 1. de divinor. *Cum censor populum iustret, qui bonis nominibus ducerent, eligebantur.* Suetonius cap. 59. *Nonnulli Patrum suam testamentum caverunt, ut ab heredibus suis prelato titulo victimæ in Capitolium ducerentur.* Plinius lib. 28. cap. 2. *Cur publicis lustris etiam nomina victimarum ducentium prospera legimus.* Agellius lib. 4. cap. 6. *Si primis hostiis litatum non erat, alie post easdem ductæ hostie cadebantur.* Julius Obsequens lib. de prodigiis: *Taurus cum ad immolationem duceretur, ob hæc ipsa corruit.* Ovidius eleg. 12. lib. 3. *Amor.*

Ducuntur rivæe populo plaudente juvenca. Et Stat. Papin. lib. 4. Thebaid.

— armentaque sibi

Atra monet: quacunque gregum pulcherrima cervix

Ducitur.

Virgilius lib. 2. Georgic.

Et ductus cornu stabit sacer hircus ad aram.

Quorum verborum proprietatem non modo Servius notat, verum etiam Macrobius lib. 3. Saturn. cap. 5. cujus ipsa verba apponam: *Observatum est à sacrificantibus, ut si hostia, que ad aras duceretur, fuisset vehementius reluctata, ostendissetque se invitam altaribus admoventi, amoveretur; quia invito Deo offerri eam putabant: que vero steterit oblatam, hanc volenti Numini dari existimabant.* Plinius lib. 8. natur. cap. 45. *Hoc quoque notatum, vitulus ad aras humeris hominis allatus non ferè litare, sicut nec claudicantem, nec alienâ hostiâ Deos placari, nec trahente se ab aris.* Proinde Suetonius in Julio, cap. 59. ut Casarem ne religione quidem ulla à quocumque incepto unquam absteritum, vel retardatum ostenderet, exempli causâ subjecit eum, licet immolanti aufugisset hostia, profectionem adversus Scipionem, & Jubam non distulisset. Et enim triftis portenti loco habitum, si aut hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitus reddidisset, aut in aliam partem corporis, quam oporteret, cecidisset. Festus in verbo *Piacularia* auferunt, tradit: quod ex subjunctis testimoniis perspicue apparet. Livius lib. 21. de Flaminio Coll. *Paucos post dies Magistratum inivit immolantique ei vitulus cum ictus è manibus sacrificantium*

sepe cum proripisset, multos circumstantes cruore verserit. Fuga procul etiam major, apud ignaros quid trepidaretur. Et concursatio fuit: id a plerisque in omen magni terroris acceptum. Plinius lib. 8. cap. 45. Nec claudicante, nec aliena hostia Deos placari, nec errabente se ab aris. Unde nihil faultum, felixque se hostia traheretur invita. aut profuga retraheretur; immo dirum omen, si mugitum dedisset, aut vocem flebilem emisisset. Silius Italicus lib. 5.

Nec rauco taurus cessavit flebile ad aras.

Immagere sono.

Ita etiam qui infantes Saturno immolabant, eos blanditiis demulcebant, ne quid triste resonaret, aut flebile. Minutius in Octavio: Blanditiis, et osculo comprimente vagitum, ne flebilis hostia immolaretur. Illustrant Ravilius Textor lib. 1. offic. cap. 2. P. Pinto in spicil. tract. 1. cap. 47. num. 5. Unde recte in presenti canone statuitur, ne quis invitis tondeatur in gradu monachico, vel sacri ordinis.

10. *Difficili-
tur diffi-
cultas.*
Nec obstat difficultas supra pro dubitandi ratione adducta, pro cuius prioris partis expositione sciendum est, olim in usu fuisse, ut clerici, aliave personae ecclesiasticae in graviori crimina lapsae, in monasteria, tanquam ergastula, poenitentiae peragendae causa detruderentur, modo ad tempus, aliquando vero in perpetuum: De detractione ad tempus agitur in Concilio Lugdun. 1. Sub Sigismundo Rege Burgundionum, can. 3. Quod si se Rex praeclentissimus ab Ecclesiis, vel sacerdotum communione ultro suspenderet, locum ei dantes, ad sanctae matris gremium veniendi sancti Antistites (quos forte poenitebat, quod Stephano incesti crimine polluto communicasset) in monasterio se absque ulla dilatione, prout cuique fuerit opportunum, recipiant, donec pacem integram ad obavitatis plenitudinem conservandam Sanctorum flexus precibus pro sua potentia, et pietate dignentur. Hilpalense 2. can. 3. Desertorem autem clericum cingulo honoris, atque ordinis sui exutum, aliquo tempore monasterio religari convenit, sique postea in monasterio ecclesiastici ordinis revocari; nam non poterit in talibus pervagationis aboleri licentia, nisi fuerit in eis propter correctionem disciplina subiecta censura. Tolet. 7. cap. 3. Presbyteri autem, quibus majoris honoris locus apud eandem Ecclesiam fuerit, cuius sacerdos obierit, si homines in solitudine pro exequiis, aut jam mortui, aut continuo Antistites morituri, ad commovendum Episcopum tardi inveniuntur, aut per quemcumque molestiam animi id negligere comprobentur, totius anni spatium ad poenitentiam in monasterio deputentur. Sanctus Gregorius lib. 2. indist. 6. epist. 62. Joanni defensori; Hi vero, qui cum contra Dei timorem, et canonum statuta condemnaverunt, excommunicati in monasterium ad agendam poenitentiam sex mensibus mittendi sunt. Et paulo post: Episcopi vero, qui cum ordinare presumpserunt, vel perverse ipsius ordinationi praebere consensum, eidem communione privati, sex mensibus ad agendam poenitentiam in monasterio deputentur. Concilium Narbon. can. 5. Clericum suum senio rem increpantem, vel injuria afficientem ita punit, ut uno anno in monasterio sciat abicere superbiam unde inflatur. In perpetuum quoque in monasteria plures detrudi constat ex Concilio Agathensi can. 50. Epaun. can. 22. Aurel. 3. can. 7. Matiscon. 2. can. 16. Tolet. 4. can. 44. Tolet. 8. can. 3. et 7. Tolet. 11. can. 7. Gregorius Magnus lib. 1. epist. 42. & lib. 2. epist. 27. Concilium Cabilon. 2. can. 4. Aquisgran. can. 175. D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.

Troslejan. can. 14. Lateran. generale sub Alexandro can. 11. cap. clerici, de excess. Pralat. cap. ut fame, de sent. excom. cap. gaudemus de convers. conjug. Carolus Magnus lib. 6. capit. 9. et 90. quarum auctoritatum verba refert Hallierius de Hierarch. Eccles. lib. 3. artic. 4. §. 6. per totum, Novella, 123. cap. 11. et 124. cap. 10. Concilium Hispan. 2. can. 3. cap. nullus 11. q. 1. cap. clerici 4. de excess. Pralat. cum aliis congestis a Gibalino de clausura regul. disquisit. 3. cap. 2. §. 2. Cellorius lib. 7. de Hierarch. cap. 6. Lindembrog. in glossar. verbo Monasterium poenitentiae. Bosquetus in not. ad Innocentium III. lib. 1. regestr. 3. epist. 130. Hurta. de resid. tom. 2. resol. 7. subresol. 3. Sed an hujusmodi poenitentes verè efficerentur monachi, dubium, & magnum est? Affirmat Hallierius dicto lib. 3. §. 6. Econtra verò ipsos verè monachos non fieri, defendunt Gabalinus dicto cap. 2. §. 2. Cellorius dicto lib. 7. §. 6. pag. 636. Petrus Faber lib. 3. semestr. cap. 21. Et rectè; nam in omnibus Conciliis proximè relatis nunquam affirmatur; ita detrusos verè monachos fieri ex tali detractione; sed tantum detrudi, & relegari, ut ibi poenitentiam peragant sub habitu & regula monachorum, ita ut manifestè doceant, ira detrusis non injungi statum monasticum, aut regularem, ut constat praecipuè ex dicto Concilio Tolet. 4. can. 8. & Tolet. 8. can. 6. ibi: Sub poenitentia operibus in monasterium relegari. Et can. 7. Monasterii claustris sub poenitentia retrudi. Cabilon. 2. can. 4. Agenda poenitentiae causa in monasterium mitti. Hec autem poenitentia consistebat in inclusione, seu detractione, ut in illis canonibus exprimitur; non enim poterant toto illo tempore ita detrusi exire à monasterio, quo tanquam carcere tenebantur. Secundo consistebat in censura, & rigore monasticae disciplinae, quam servare tenebantur etiam quoad exercitia graviora monastica, quamvis monachi non essent, & pro modo culpa duris subeundis poenis in monasterium detrudebantur: quare in Concil. 16. Altrifiod. jubetur, ut Abbas, qui mulierem in monasterio suo ingredi pennisit, tribus mensibus in alio monasterio detradatur pane & aqua contentus. In Concilio Narbon. can. 6. statuitur, ut Abbas ita agat cum clerico, aut honorato de civitate, qui ad monasterium fuerit deputatus, sicut ab Episcopo manifesta correptione fuerit ordinatus; quia ob hanc causam dirigitur, ut emendetur, non ut passim diversis ferculis sauretur. Manet ergo clericos ita detrusos verè monachos non fieri; nam cum monachismus essentialiter petat tria vota, paupertatis, castitatis, & obedientiae, cum sui traditione spontanea, ut infra dicemus in cap. 4. & omnia illa deficiant in reis peragenda poenitentiae causa in monasterio tantum detrusis; ex tali detractione monastica professio induci non potest.

Nec obstat alia ipsius difficultatis pars; pro cuius solutione sciendum est, olim plerumque fideles ex reverentia & humilitate clericalem statum & ordinationem refugisse, eosque auctoritate Ecclesiae adactos fuisse, ut ordinationi consentirent. D. Cyprianus epist. 52. ad Anton. qui tales esse describit, qui olim ad sacerdotium legitime eligebantur; qualis ab ipso depingitur Sanctus Cornelius, qui nempe Episcopatum ipsum nec postularit, nec voluit, nec ut ceteri, quos arrogantia, & superbiae sua tumor inflat, invasit: sed quietus, & modestus, & quales esse consueverunt, qui

Hhh 3 ad

ad hunc locum divinitus eliguntur, pro pudore virginitatis conscientie sua, & pro humilitate ingenuitate sibi, & custodita verecundia, non ut quidam vim fecerit, ut Episcopus fieret; sed ipse vim passus est, ut Episcopatum coactus exciperet. D. Gregorius relatus in cap. sicut i. q. 6. Unde Imperatores Leo, & Anthemius in l. quamquam, C. de Episcop. & cleric. de clerico ordinario aiebant: Tantum ab ambitu debet esse sepositus, ut queratur cogendus, rogatus recedat, invitatus refugiat, sola illi suffragetur necessitas excusandi. Existimabant enim, & rectè, primi illi fidei cultores, sacerdotium esse grave onus, quod vita, seu virtute angelica opus habet, juxta D. Chryostomum lib. 2. de sacerdot. cap. 7. sarcinam & periculofum ministerium, juxta D. Augustinum epist. 60. & 148. onus onerum, secundum Petrum Damianum epist. 20. onus gigantinis, vel ipsis quoque angelicis humeris formidabile, ut post D. Bernardum epist. 236. docuerunt Patres Concilii Trident. sess. 6. cap. 1. unde cautum fuit in Concilio Carthag. can. 31. relato à Gratiano in cap. sicut, 74. dist. ut clerici in minoribus gradibus constituti, ad majores ascendere cogentur; & ita cum illis temporibus valde necessarii essent presbyteri, ex monachis, aut clericis in minoribus gradibus constitutis eligebantur aptiores; & licet respuerent gradus sacros ex humilitate, & modestia, cogebantur tamen à propriis Episcopis eos recipere, de quibus accipi potest Innocentius III. lib. 1. epistol. fol. 89. ubi Trecenti Episcopo ita scribit: [Clericos verò Ecclesie tue, qui necessitas postulaverit ad sacros Ordines promoveri, secundum privilegium M. prædecessori tuo, & successoribus tuis à felicis recordationis Alexandro P. prædecessore nostro indultum, liceat tibi, si idonei fuerint, nec de canonica poterint institutione repelli, ad eosdem ordines suscipiendos, secundum canonum instituta compellere, vel si inobedientes fuerint, animadversionis ecclesiasticae sententiâ cogere: nisi contra hoc alicui fuerit Sedis Apostolicæ auctoritate indultum, ut ad suscipiendos ordines non cogatur.] Quarum ordinationum exempla supra retuli. Sed cum Ecclesia agnosceret, periculofum esse eum ad superiores gradus suscipiendos cogere, qui se fortè vel ineptum officio, vel ordine indignum, vel etiam impedimento aliquo irretitum agnosceret, ordinationem refugiebat, eam facultatem ordinandi invitos ob utilitatem, & necessitatem ab Episcopis abstulit, & Summo Pontifici reservavit. Ivo Carnot. epist. 178. Unde, ni fallor, lucem accipit præsens Concilii Mogunt. canon: in eo agitur de clericis invitè ordinatis in presbyterios ex monachis, ut præ se fert ejus summarium in ipso Concilio, id est de clericis absque voluntate ordinatis, ex iis, qui in ordine monachico, vel canonico erant. Cum enim eos Episcopi sacerdotali gradu aptos ex eorum conversatione cognoscerent, violenter ordinarunt: circa quos statuunt PP. ut si liberi sunt, id est ingenui, non ex servitute ad gradus ecclesiasticos vocari, ita permaneant; quia juxta usum, & praxim Ecclesie promoti sunt. Deinceps autem nullus ordinetur, nisi in legitima ætate, & spontanea voluntate; atque si servi sunt, cum plena domini voluntate, id est manumissi; & ordinati absque propria voluntate, ita permaneant; deinceps absque spontanea voluntate tonsurari prohibentur. Juxta quam interpretationem dedu-

citur in præsentem canonem, non de monachis, aut religiosis per vim in monachos tonsurandis agi, sed de clericis monachis, aut regularibus per vim ordinatis, ut facile ex ipsius textus litera cognoscitur. Non melatet, textum hunc de filiis à parentibus monasterio oblati accepisse Gibalinum de clausura disquisit. 3. cap. 2. §. 3. num. 16. Hallerium de sacris elect. 1. p. sect. ult. in fine, fol. 361. de quibus nos infra agemus in cap. 4.

Primo supra traditis oblat textus in can. 7. Con. 11. cili. Tolet. 8. in illis verbis: Septima assertionis accessu aditæ cæterum nostrum tam inverecunda progressio, quam ignobilis, ac detestanda præsumptio. Quodam enim, aut eventus necessarium, aut metu periculorum adeptos fuisse novimus ecclesiasticarum officia dignitatum; & quoniam cum illis hac imponerentur, id sibi fieri noluisse restantur, idcirco hac sternere, atque ad pristina pertentant conjugia, moresque redire; tam nequiter cælestia jura solventes, quam prompè secularibus extant illecebris inhiantes. Et statim: Quia si majores impune non deserunt, quod parvuli, vel nequendo, vel nolendo percipiunt, quanto magis non convenit violare, quod pro mortis, aut panarum evadenda pernicie, occultâ Dei dispensatione dignoscitur obvenisse. Recedant ergo talium desideriorum impudorati fautores; & licet invitè perceperint, quod non merebantur habere, libenter tamen cælesti renunciant premium, quod nolendo pro terrena consecuti sunt necessitatis eventum: ut tamen invitè appetant bona diligere, que sponte videntur desideria impugnarè. Quod si quis post hoc perennis dispositionis edictum, non sinceriter sacris inhaerit cultibus; & abiciens à se gratiam, quam accepit, relabi ad conjugia, moresque seculi attentaverit, vel eum redire consulerit, mox omni ecclesiastici ordinis dignitate privatus, verè ut apostata sancta Ecclesia hinc, & societate fidelium habeatur profus exclusus, monasterii clausuris, donec vixerit, sub pœnitentiâ retrudendus. Ex quibus verbis appetit deducitur, clericos per vim, & absque propria voluntate ordinari posse, & ita ordinatos in gradu suscepto ministrare debere. Pro cujus canonis expositione sciendum est, plerumque non solum ad vitam monasticam, sed etiam clericalem amplectendam nonnullos adigi metu sibi incusso, majus malum metuentes. Quod pluribus exemplis firmari valet. Et primò occurrunt Gallus, & Julianus Apostata fratres, qui Constantio adnente, quo ipsis spem Imperii adimeret, ipsi verò abnuentes, ut affectati Principatus suspensionem excluderent, in numerum clericorum adscripti fuerunt, ut refert Sozomenus lib. 5. hist. cap. 2. Item Theodosius & Aclii filius, Constantis Imperatoris fratres, ipsum metuens in Diaconum se fecit consecrari, ut referunt Theophanes, & Cedrenus in vita Constantis. Similiter Sanctus Clodoaldus filius Clodomiri Francorum Regis, ut imminetentem sibi eadem effugeret, curavit se in clericum attonderi, & postea presbyter ordinatus, vite sanctitatis, & miraculorum gloriâ clarus floruit, ut refert Gregorius Turon. lib. 5. hist. Franc. Alia plura exempla refert Hallerius dicto cap. 1. §. 6. per totum. de his ergo agitur in dicto can. 7. & juxta à Patribus illi coguntur in gradu suscepto ministrare: tum quia illis in casibus metus non fuit ab extrinsecò illatus, sed à seipsis incussus, & per consequens talis metus non attenditur, juxta adducta in cap. 1. de his qua vi. Tum quia talis metus, licet consensum extorqueat, non tamen illud

Iud impedit, & ita non reddit ordinationem omnino involuntariam, sed secundum quid, ut docet Vazquez tom. 1. in 3. p. disput. 246. cap. 3. Gibalinus de clausura disput. 3. cap. 2. §. 2. num. 6. Eodem etiam modo intelligendus est textus in cap. constituit 2. c. q. 3. qui etiam reperitur in cap. constituit 16. q. 7. in cuius specie alleccio, seu suasio non extorsit voluntatem tonsurati absolute, sed secundum quid; quare non reddit ipsam ordinationem involuntariam, atque ideo recte ita tonsuratus cogitur in gradu suscepto persistere, & ministrare.

13 Sacundo supra traditis opponi potest textus in Exponitur Concilio, Cesaraugust. 3. in illis verbis: [Licet plenissime in Concilio Toletano de Principum relictis institutum fuisset, ut nulli licitum esset suscipere Reginam in conjugio ducere, aut fordibus contractibus maculare, nec sequentibus Regibus, nec cuilibet hominum esset permittendum; tamen nostri ordinis causa est, ut creberrime ad hæc aciem mentis nostræ condirigamus, quæ animæ intuemur exhibere profectum. Unde quia præteritis temporibus multas scimus, atque cognovimus Principum relictas, post eorum vocationem pro apice Regni, quem regendo in cunctis tenuerunt, nullam reverentiam honoris eis adhiberi à populis; sed passim (unicuique probatum est) diversas asfumentes occasiones, non solum latenter in eorum contrarietate insidias moluntur, verum etiam (quod veritati contrarium est) procaciter verbis contumeliosis in conventu multorum eas afficiunt: & quod omni religioni abominandum, atque horrendum est, de iis detrahere non sinunt, quas in caterva populi cernunt commorari. Proinde paternâ pietate commoti, atque condignâ circa tanto culmine providentes, per huius decreti nostri paginam, non solum quæ in prædicto Concilio exarata sunt de conjugio Principum, perenniter custodiri, atque firma stabilitate decernimus permanere; sed etiam ea, quæ sunt conspicuè honestati necessaria modo advertere procuramus: ut servatas in omnibus sanctiones canonum totius Toletani Concilii, quæ de Principum relictis promulgatæ atque diffinitæ esse noscuntur, deinceps relictâ Principis superiorem sententiam inlibato animo pudicè servans, statim accersito ab hoc seculo Principe, vestem secularem deponat, & alacri curiositate religionis habitum assumat. Quam etiam & confestim in cœnobio virginum mancipandam esse censemus, & ut ab omni turbine mundi remota, nequaquam cuilibet attribuat, per quod aut contumelia tanta potestati in publico ingeratur, aut subditam plebi hæsisse pateat, quorum antè dudum agnoscitur Domina fuisse: sed infra claustra monasterii jugi sedulitate persistens, atque factimoniali vitam peragens, de regno temporali, opulatione divina ad regnum æternitatis mereatur pervenire. Quicumque igitur superiores constitutiones, quæ salubri consilio à nobis diffinitæ esse noscuntur, violaverit vel execrari quacunque factione pertentaverit, aut

permiserit, noverit se excommunicationis percepturum sententiam, atque etiam exilii damnationis diuturno tempore incurere jacturam.] Ex quibus verbis aperte constat, absque propria voluntate viduam Regis cogi monasterium ingredi, vitamque religiosam profiteri. Igitur quia absque propria voluntate potest quis tonderi. Pro cuius canonis expositione sciendum est, jam in Concilio Tolet. 13. can. 5. statutum fuisse in Hispania, ne quis auderet defuncto Rege viduam superstitis thorum appetere: sed cum adhuc ipsius viduis, immò & regno satis prospectum non esset, in dict. can. 5. additum fuit, ut vidua Regis in monasterio factimonialium habitum susciperet, & cum ipsis vitam religiosam perageret; non tamen exinde deducitur, viduam ipsam renuentem verè monialem fieri, sed tantum in monasterium detru-di, ut ita securior esset; ne quis possit ejus thorum regalem appetere: atque ita ex hac detractione professionem vidua non emittebat, sed tantum habitum mutabat, ut vitam religiosam observaret. Cuius constitutionis rationem dabimus in cap. final. de secund. nupt.

Tertio supra traditis obstat textus in can. 21. Concilii Arausic. 1. in illis verbis: Duo si presumpserint ordinare Episcopum in nostris provinciis, placuit de presumpcionibus, ut sicut contigerit duos Episcopos invitum Episcopum facere, auctoribus damnatis, unus eorum Ecclesie ipse, qui vim passus est, substituat. si tamen vita respondet; & alter in alterius dejecti locum nihilominus ordinetur. Si voluntarium duo fecerint, & ipse damnabitur, quo cautius ea que sunt antiquitus instituta, serventur. Cuius canonis fragmentum extat apud Gratianum in capite duos, 64. diffinit. Ex eo autem deducitur, Episcopum per vim ordinatum, in Ecclesia ordinatis ministrare debere; & per consequens in gradu suscepto per vim ordinatum persistere debere. Pro cuius canonis expositione dicendum est, in eo non agi de Episcopo per vim consecrato, sed de ordinato per vim à duobus, cum à tribus consecrari deberet, juxta sacros canones, quos congeffi in cap. si Episcopus, de temporibus ordin. Itaque in eo casu Episcopus ordinatus voluntariè adnuebat consecrationi, sed renuebat à duobus ordinari, contra sacros canones: quo casu statuunt PP. ipsum ministrare debere in Ecclesia unius ex ordinationibus, qui deponendus est in pœnam tanti excessus. Si autem ipse ordinatus sponte à duobus ordinari passus sit, & ipse damnabitur. Atque ita in eo canone Episcopus semper sponte electus, & ordinatus fuit: sed in primo casu renuens, & invitus à duobus Episcopis consecratus fuit; in secundo verò voluntariè; & ita in primo casu in gradu suscepto debet ministrare; in secundo verò in pœnam tanti sceleris deponitur. Ecclesiaque propriâ privatur.

Etiâ contra præsentem assertionem expendi possunt textus in cap. 1. de his que vi. cap. 2. & 19. de vita & honest. cleric. cap. 2. de condit. appof. quorum interpretationem adduxi in eorum commentariis.